

**«Глобалізований світ: випробування людського буття»:
Міжнародна науково-теоретична конференція, 6-7 жовтня 2017 року :
[матеріали доповідей та виступів] / редкол. М. А. Козловець [та ін.]. –
Житомир: Вид-во Євенок О. О., 2017. – 404 с. – С. 155-157.**

Спиця Наталя (Запоріжжя, Україна)

НОВИЙ РІВЕНЬ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НАУКОВЦЯ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ТЕОЛОГІЇ

Відповідно до методології складного пізнання Едгара Морена, суспільство і весь оточуючий світ знаходяться у рекурсивній петлі, коли причина впливає на наслідки, а наслідки на причину. Тому система гомеостазу суспільства ґрунтується на багатьох зворотних зв'язках. Світ змінюється і впливає на нас та все, що нас оточує. Але ж і ми, змінюючись, впливаємо на світ. Тому так важливо розуміти як саме ми повинні змінюватись, щоб взяти хоча б частину відповідальності на себе за те, як ми будемо жити в найближчому майбутньому. Як будуть жити наступні покоління. В сучасному світі ми можемо спостерігати за розгортанням неймовірних процесів, про які не можливо було навіть помислити до того, як у життя людини увійшов комп'ютер. Наприклад, виникнення техноязичництва, яке на думку Марка Дері є «злиттям неоязичництва з філософією нью-ейджа з її цифровою технікою та неформальною комп'ютерною культурою»[1, с.71].

Психологічний контекст цього феномену в сучасному світі на думку спеціалістів полягає у прагненні людини підійти до екзистенціальних меж, що зафіксовані філософією постмодерністів. Мова йде про стан сучасної науки, яка майже повністю викреслила з життя людини сакральний зміст божественного. Натомість, людина все ще бажає вірити в бога у цинічному світі високих технологій і меншовартості людських чеснот. Адже, від часів винайдення наукового методу пізнання світу і особливо протягом останнього століття людство системно знищувало релігійний світогляд. Важко дати цьому якийсь етичне забарвлення і стверджувати чи є це правильним, чи ні, якщо ми говоримо про процеси об'єктивної реальності світу, що знаходиться під впливом науково-технічного прогресу. Але на даний момент маємо ситуацію, коли багато людей, що відчували недостачу божественного у своєму житті стали на шлях втілення віри у наукові знання. Цікавим є факт, який можна спостерігати навіть у сфері медицини. Студенти перших курсів медичних факультетів сповнені категоричності у ставленні до надприродного. Велика їх кількість войовничо ставиться до своїх одногрупників, які іноді висловлюють думку щодо існування бога. Матеріалістична позиція є прекрасним підґрунтям для формування критичної раціональності майбутнього науковця. Але, коли вчорашні студенти медичного університету вирішують після отримання певного практичного досвіду в лікарнях обрати шлях науки і досліджувати окремі аспекти медицини через здобуття рівня доктора філософії, вони все більше починають цікавитись проблемами віри в бога. Ця зацікавленість обумовлена зустріччю в своєму професійному житті із людськими стражданнями та смертю, необхідністю пояснити для себе речі, які у студентському житті здавалися неймовірно далекими і несправжніми. Можливо, цинізм юності поступається толерантності зрілого осмислення світу.

Щодо сучасного стану речей у питанні відношення людини до релігії та бога, то як пише П. Слотердайк «кожне включене в суспільство та підпорядковане йому життя живе смутним передчуттям, що воно не в змозі використати всі свої енергії, весь час, свою волю та свої бажання до того, як проб'є смертний час. Життя утворює залишки – величезне, пекуче Ще-Ні, яке потребує більшого часу і більшого майбутнього, ніж

відпущено індивіду» [2, с.420]. Тому, прагнення до надприродного, яке б гарантувало цей додатковий час і можливості нікуди не зникло, а лише зазнало трансформацій.

Часи суцільного інформаційного простору, який зв'язує мільйони людей кожної миті, дають нові можливості впровадити біблейську істину, коли Бог стверджує, що він знаходиться там де двоє чи троє зібрані в ім'я його. Техноязичництво створює всі можливості для активного поширення віри певними засобами: електронна музика, комп'ютерні ігри, машини, що стимулюють мозкову діяльність та спрямовані на досягнення містичного стану душі й тіла, навіть романи («Нейромант», «Мона Ліза овердрайв» Уільяма Гібсона).

«Тенденція до сприйняття комп'ютерного спілкування в духовному та просторовому сенсі відроджує мрію Тейяра де Шардена про примирення метафізики та математики в науці» [1 с.80].

Сучасна наука зробила світ надто детермінованим, але в той самий час кардинально важким для розуміння й тому чужим, майже ворожим для людини. Технологія, комп'ютери здаються нам неосяжними та таємничими сутностями, які найближчим часом або вже зараз наділені свідомістю і мають свободу вибору у своєму мисленні. Вони оточують нас з усіх боків, а за рахунок проникнення технологій у тіло людини починають домінувати й над своїм власником.

На тлі всього вищезазначеного можна констатувати виникнення зовсім нового явища – технічної теології. Комп'ютери та технології пов'язані з ними стають богами, а люди, що створюють комп'ютери та програми – священнослужителями, які впроваджують культ. Через це ті хто впроваджують технології в медицину, ті хто вживлюють інноваційні механізми в людську плоть також автоматично зараховуються в касту жерців, причетних до бога. Адже саме через них бог і стверджує, впроваджує свою силу. На думку спадає вислів Тертулліана «вірую, бо абсурдно», який отримує нове забарвлення – світ, доведений до абсурду, сповнений симулякрами та симуляціями стає плідним ґрунтом для пророцтва паростків нового виду релігії або язичництва (або симбіозу першого й другого). Комп'ютер руйнує обмеження між світом реальності та віртуальністю. Він надає можливості змінювати реальність як забажають служителі культу, що ближче схоже на магію аніж на релігію. Тому термін «техноязичництво» іноді може здаватися більш доцільним.

Якщо технічна теологія та техноязичництво розвивається і набирає у свої ряди служителів та прихильників, то лікар в найближчому майбутньому може також отримати новий статус, який насправді був у нього в давні часи – це статус жерця, священнослужителя. За умови впровадження нових технологій сучасний лікар може змінювати реальність, а отже він творить нову реальність, на що були здатні лише маги і шамани. Лікар, який має знання і силу подовжити життя, зробити його повноцінним для людини, що втратила кінцівки, замінити життєво важливий орган, має неймовірні можливості у репродуктивній сфері – це істота, яка створює і реалізує божественний задум, тобто, майже бог, або хтось дуже близький до нього. Петер Слотердайк впевнений, що функція віри полягає у народженні «девіталізованих тіл» [2 с.420], адже в таких тіл неможливо забрати знання про те, що саме в них і знаходяться джерела життєвої сили та неймовірної насолоди. З одного боку віртуальний світ створює такі девіталізовані тіла і сучасні геймери вже користуються можливістю реалізувати себе *тут і зараз* та не відчувати пекельні муки з приводу вищезгаданого слотердайківського «Ще-Ні». З іншого боку – сучасна медицина також наздоганяє віртуальну реальність і надає позбутися багатьох «Ще-Ні» цього життя: пролонгувати молодість, отримати вроду, стимулювати пам'ять та когнітивні функції, тощо.

Технічна теологія та техноязичництво – здобутки сучасного рівня науки, які будуть нарощувати свій потенціал разом із розвитком нових технологій. Це означає, що

наука може стати парадоксальною причиною активного впровадження магії і віри в бога – речей, які від часів Просвітництва не могли співіснувати поряд із наукою та раціональністю. Спеціалісти, що володіють технологіями, в тому числі й лікарі автоматично підпадатимуть під категорію священників і можуть отримати владу над людьми набагато більшу ніж коли не будь. Слотердаjk вказує, що релігія може бути в залежності від обставин інструментом влади і ядром протистояння їй «інструментом девіталізації та вченням про ревіталізацію» [2, с.421]. Скоріше за все, дихотомія, що виникає в результаті злиття науки та релігії, комп'ютерних технологій, віртуального світу та медицини призведе до нових проблем, більшість з яких буде пов'язана з осмисленням ступеня відповідальності спеціалістами – носіями знань та технологій. Тому, готуватися до цієї відповідальності варто вже зараз на рівні університетської освіти, формуючи чітке розуміння у молодих науковців про те чим вони володіють в якості знань і що саме може трапитись, якщо необережно з цим поводитись не тільки у матеріальному світі, а й на рівні духовного життя людства глобалізованого світу.

Література

1. Дери М. Скорость убегания: Киберкультура на рубеже веков / Марк Дери; пер. с англ. Т. Парфеновой. – Екатеринбург: Ультра. Культура; М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 478 с.
2. Слотердаjk П. Критика циничекого разума / Петер Слотердаjk; пер. с нем. А. Перцева; испр. изд-е. — Екатеринбург: У-Фактория, М.: АСТ МОСКВА, 2009. — 800 с.